

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

Tit. 32. De officio Iudicis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

rum: nisi forte extra Monasterium degentes deliquit: quo casu Conc. Trid. Ordinariis Judicibus diocesis jurisdictionē in eos delegavit, *Sess. 6. c. 5. Sess. 7. c. 14. Sess. 14. c. 4. De reform. sicut & quando degentes in monasterio extra Monasterium notorie & cum scandalo delinquant, Sess. 25. c. 4. De reformat.*

9. Præterea Abbatis in Moniales & Subjectos sibi Clericos, *cap. Dilecti 1. inf. De majorit. & obed.* quos tamen excommunicare nequit, uti nec absolvere à peccatis, aut suspendere ab actu Ordinum, vel alia in eos exercere, quæ pendet à potestate clavium, cujus ipsa est incapax, *cap. 9. inf. De pœnit. & remiss.* Potest tamen ad hæc implorare officium Episcopi, *d. cap. Dilecti.*

10. Vbi verò Monasteriorum Prælati in suis subditis corrigendis negligentes fuerint, licebit Episcopis eorum negligentiam supplere, *cap. Quanto 7. h. t.* prout etiam supplere malitiam vel negligentiam delegati à summo Pontifice, *c. Significavit 6 h. t.* quantumvis delegatus alias major sit Episcopis *cap. Pastoralis 11 h. t.*

Denique Archidiaconi, Archipresbyterorum, Archipresbyteri, Presbyterorum sunt judices ordinarii.

Prohibeatur fieri Judices Ordinarii, servi, famulæ, nisi sint Regiæ, Principis, Comitissæ, vel habeant administrationem, ut Abbatis. Item minor viginti annis, nisi fiat à Principe: ignari & improvidi: & denique qui famam laborant, ut excommunicati, Schismatici, hæretici, & similes.

TITULUS XXXII.

De officio Judicis.

§. I.

Quid sit Iudex?

1. 2. *Quis dicatur Iudex, & unde.*

3. *Qui, & ex qua causa, potestatem judicandi non habeant.*

RECTè deinceps sequitur de officio Judicis in genere, prout est commune Judi-

cibus, Delegato, Legato, & Ordinario.

1. Dicitur autem Iudex, qui publicam habet de causis & criminalibus cognoscendi & judicandi potestatem, quam jurisdictionem appellat. Dico, publicam, ad excludendum arbitrium, qui non est Iudex, nec potestatem judicandi publicam habet, sed privatam, nempe ex consensu privatorum, qui judicem facere nequeunt, *Privatorum C. De jurisdic. omnium judic.*

2. Dicitur verò Iudex, quasi jus dicens populo, sive quod jure disceptet, Jure autem disceptare est justè judicare. Non est ergo Iudex, si non est in eo justitia, *c. Fortis §. In omni inf. De verb. significat.*

3. Potestatem judicandi habent quilibet non prohibiti, Prohibentur alii ex defectu aliquo naturali, ut furiosus non habens lucida intervalia, surdus, mutus, impubes, quia judicio caret. Et talis defectus potest quandoque obijci, etiam postquam sententia transiit in rem judicatam, & quando cumque obijcitur, redditur judicium retro nullum. Maranta, *4 p. Spec. auri Dist. 16. n. 3.* Alii ex accidentali, & inducto per jus positivum, ut quia Iudex sit infamis, servus, excommunicatus, Senatu motus, *can. Infamis §. tria sunt 111 q. 7. l. cum Prætor §. non autem omnes D. De judicis, & ibi Glossa.* Et tum, si defectus sint notorii ac manifesti, possunt quando cumque opponi ad invalidandum judicium, quando scilicet sunt tales, qui ipso jure judicium, invalidum reddunt: ut si Iudex sit servus vel excommunicatus, *c. Ad probandam inf. De re judicata, c. Pja. De except. in d. c. Scisciatum 13 sup. De re scriptis.* Secus statuendum de defectu infamiae, qui si non opponatur ante litem contestatam, valet procellus & judicium, Maranta *d. loco.* Sin defectus sint occulti, tunc distinguendum, ut per Abb. & Felinum, *in d. c. Scisciatum.*

§. II.

Quod sit officium Judicis?

1. *Iudex est providere litiganti, de advocato.*
2. *Oportet esse virum bonum & probatè vitam.*
3. *Legisperitum, & judicare secundum leges.*

Officium Judicis latissime patere, ait Jurisconsultus in *l. 1. D. De jurisdic. om. judicium.* id est: tam extra judicium, quam in judicio: quod

hic nimis longum foret singularem explicare; & pleraque ex antedictis intelligi possunt.

1. Quibus addi potest, *ex c. i. h. t.* eò quoque pertinere, ut si alter litigantium careat advocato iudex ei de advocato prospiciat, *l. Nec quidquam §. advocatus D. De officio Procons.* Sic etiam ad iudicem spectat providere, ut æqua fiat patronorum & advocatorum distributio, *can. infames §. s. v. d. ii. l. q. 7.* & ut sit aliquis ordo postulacionum, prout præscribitur in *l. Nec quidquam §. observare.* Ad eundem spectat subvenire oppresso, iudicare pupillo egeno, defendere viduas, humilem & pauperem iustificare.

2. Præterea virum bonum esse oportet, ne fiat iudex alienarum culparum, qui gravatur pondere suarum. Durum enim esset, ut, qui nefcit tenere moderamina vitæ suæ, is iudex fiat alienæ. Debet etiam esse semper ab omni favore & odio, nec acceptor personarum vel munerum.

3. Debet insuper esse legisperitus, & secundum leges, consuetudines ac statuta, & secundum allegata ac probata, non autem secundum privatam sententiam, iudicare, *can. Iudices ii. l. q. 7.* ubi eleganter D. Ambros. *Bonus Iudex nihil ex arbitrio suo facit, & domestica proposito voluntatis; sed juxta leges & statuta pronuntiat, statuta juris obtemperat non indulget propria voluntati, nihil paratum & meditatam domo defert: sed sicut audit, ita iudicat, & sicut se habet negotii natura, dedit, &c.* Cæterum qualiter iudex ex actis ius dicere debeat, adversus ea, quæ privatim cognoverit, tractat pulchre Covar. *lib. i. Var. res. c. i.* & ibi in notis Vffelius.

§. III.

Quotuplex sit officium Iudicis.

1. Officium Iudicis aliud nobile.
2. Aliud mercenarium.
3. Discrimen utriusque.

1. Officium Iudicis dividunt vulgò Interpretes in officium Iudicis Nobile & Mercenarium. Nobile vocant, quod non subservit ulli actioni institutæ, sed per se imploratur, & à iudice exercetur auctoritate iuris, sive motu proprio, vel ad petitionem partis, licet nulla proponatur, vel etiam competat ordinaria actio: veluti quando minor vel Ecclesia læsa con-

tractu aliquo implorat officium Iudicis, ut in integrum restituatur, vel contractus rescindatur *solo i. d. De minorib. c. 2. inf. Do in integrum restitutus.* vel cum quis petit, ut vicinus caveat de damno infecto. Hoc autem Iudicis nobile officium subinde, textus Juris appellant, *auxilium Prætoris, Instituit. De noxal. obli. inter. cum mercenariorum Prætoris officium, l. Stipulationum 5. D. De verb. obligat.*

2. Mercenarium Iudicis officium vocant, quod juri & actioni institutæ subservit, ut scilicet actio instituta melius procedat, & exitum habere possit: adeo ut cessante actione cesset officium illud: veluti cum iudex volentem agere alieno nomine jubet satisfacere, id est promittere, datis etiam fideiussoribus, dominum rei in iudicio controversæ ratum habiturum, quidquid in iudicio ejus nomine egerit. *d. Rem ratam haberi:* aut jubet eum satisfacere iudicatum solvi. Hoc Iudicis officium mercenarium Juris textus appellat *merum Iudicis officium, ut instituit De divi. stipulat.* Interpretes tamen illud appellant *mercenarium*, quod in eo iudex non sit liber, sed sequi debeat naturam actionis propositæ; cui proinde officium mercenarium subservire dicitur. Et Hinc fit, quod, cum actionum diversæ sint naturæ, diversimodè etiam se habet hoc Iudicis officium: nam in aliquibus, veluti in bonæ fidei actionibus, latissimè patet; in aliis verò, veluti stricti iuris actionibus, strictim concluditur, *§. actionum autem Instit. De actionibus.*

3. Sed & hoc discriminis est inter officium nobile & mercenarium, quod in iis, quæ petuntur officio Iudicis mercenario, non sit opus litis contestatione, in iis vero quæ petuntur officio Iudicis nobili, interdum opus sit litis contestatione, nempe quando officium nobile principaliter imploratur, Exempli causa quando restitutio in integrum imploratur, opus est litis contestatione, quia tunc officium nobile pro actione proponitur, seu habet se instar actionis, in qua opus est litis contestatione. *cap. 1. h. t.* Dixi, quando principaliter imploratur; quia secus est, si incidenter, puta ratione alicuius actionis institutæ.

